

Vlaams
Parlement

vergadering **C29**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en
Toerisme

van 20 oktober 2020

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over het verdwijnen van de ferryverbinding Zeebrugge-Hull – 150 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over het verdwijnen van de ferryverbinding Hull-Zeebrugge en de toename van shortseaverbindingen met het Verenigd Koninkrijk na de brexit – 160 (2020-2021)	3
VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over het standpunt van de Vlaamse Regering over de miljardensteun van de Europese Commissie aan zes Balkanlanden – 159 (2020-2021)	7
VRAAG OM UITLEG van Bruno Tobback aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de houding van de Vlaamse Regering tegenover het handelsakkoord tussen de EU en de MERCOSUR-landen – 258 (2020-2021)	11
VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de rol van de Europese Unie in de coronacrisis – 310 (2020-2021)	15
VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de samenwerking van Vlaamse universiteiten met de Chinese 'Seven Sons of National Defence'-universiteiten – 323 (2020-2021)	18
VRAAG OM UITLEG van Gwendolyn Rutten aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de wapenexport van Vlaanderen naar Turkije – 358 (2020-2021)	22

**VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over het verdwijnen van de ferryverbinding Zeebrugge-Hull
– 150 (2020-2021)**

**VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over het verdwijnen van de ferryverbinding Hull-Zeebrugge en de toename van shortseaverbindingen met het Verenigd Koninkrijk na de brexit
– 160 (2020-2021)**

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister-president, ik heb vorige week een gelijkaardige vraag gesteld aan uw collega, minister Demir, specifiek rond de impact op het toerisme, maar het gaat natuurlijk veel ruimer, en daarom wil ik het verdwijnen van de enige rechtstreekse verbinding tussen ons land en Groot-Brittannië ook aan u voorleggen. De impact voor Vlaanderen is namelijk niet gering.

De verbinding had veel voordelen op het toeristische vlak. Het was een gemakkelijke verbinding voor toeristen om vanuit het noorden van Engeland en Schotland tot hier te komen. De overtocht gebeurde 's nachts en bood dus heel wat comfort voor reizigers uit die zone.

Wie nu vanuit Groot-Brittannië naar Vlaanderen wil reizen met de ferry, moet op zoek naar alternatieven. En die zijn er wel via onze buurlanden: via de oversteek Hull-Rotterdam, die P&O Ferries wel zal behouden, of via Dover-Calais. Dat betekent natuurlijk wel dat we afhankelijk zijn van de situatie en de regelgeving in onze buurlanden, zoals douaneformaliteiten. Zodra de verbinding wegvalt, zal het reizen ook meer tijd in beslag nemen.

Vorige week hebben we met een aantal partners – de gouverneur, Westtoer, verschillende toeristische ondernemers en organisaties, meerdere burgemeesters en parlementsleden – aan de alarmbel getrokken, en ondertussen is er een klein lichtpuntje: P&O zou nu toch de mogelijkheden onderzoeken om de verbinding Hull-Zeebrugge te behouden door vracht- en passagiersvervoer te gaan combineren. Naar mijn weten is er nog geen beslissing genomen, maar het lijkt me toch cruciaal dat we daar verder op inzetten.

Hoe reageert u op het mogelijke verdwijnen van de laatste ferryverbinding tussen ons land en Groot-Brittannië?

Zult u in overleg treden met de bevoegde autoriteiten in Groot-Brittannië over dit dossier?

Zult u ook initiatieven nemen om dit dossier Europees aan te kaarten en mogelijk ook mee te nemen in de brexitonderhandelingen?

Ik heb er ten slotte op gewezen dat we voor alternatieve verbindingen afhankelijk zijn van Nederland en Frankrijk. Plant u met hen in overleg te gaan over hoe we dit in de toekomst kunnen aanpakken?

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, de onzekerheid over de brexit blijft duren – we hebben er daarnet een discussie over gehad – en een no-dealbrexit dreigt steeds dichterbij te komen. Als de overgangperiode op 1 januari 2021 afloopt, zal er hoe dan ook heel wat veranderen voor het goederenvervoer tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk. De gevolgen voor Vlaanderen als een van de draaischijven van de Europese economie zullen waarschijnlijk groot zijn. De Antwerpse haven ziet opportuniteiten in een modal shift van ferry- naar containertransport via de zogenaamde shortseaverbindingen. Dat betekent dat goederen onbegeleid per schip worden getransporteerd tussen Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk. De haven van Antwerpen zet daarom volop in op een verdere uitbreiding van de maritieme verbindingen met het Verenigd Koninkrijk. Ook belangrijk om daarbij te vermelden is dat zo'n shortseaverbinding ook onderzocht wordt met betrekking tot Ierland.

Onlangs werd ook bekend dat de Britse rederij P&O na bijna vijftig jaar de ferrydienst tussen Zeebrugge en Hull stopzet. Het gaat om de allerlaatste ferryverbinding voor passagiers tussen Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk. De reden die P&O meegeeft, is de coronacrisis. Eind maart kondigde de rederij al aan dat ze passagiers zou schrappen en enkel nog zou inzetten op truckchauffeurs die de overzet wilden maken. Het volledig verdwijnen van de ferryverbinding kan ook als symbolisch gezien worden voor de op til zijnde veranderingen, met name het toenemend inzetten op onder andere die shortseaverbindingen – die eigenlijk de kern van mijn vraag vormen –, niet alleen met het Verenigd Koninkrijk, maar ook met Ierland. Op die manier kunnen we vanuit Europa de overstap via het Verenigd Koninkrijk vermijden en hoeven we de EU dus niet even te verlaten om de EU dan weer binnen te komen. Dat is eigenlijk de reden.

Beschouwt u het toenemend aantal shortseaverbindingen voor goederentransport als een goede zaak? Wordt er reeds geïnvesteerd in de uitbreiding van het goederentransport via shortseaverbindingen?

Hoe kan de Vlaamse Regering nog meer tegemoetkomen aan de toenemende inzet op shortseaverbindingen om het goederentransport tussen Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk te organiseren?

Een harde brexit dreigt ook een harde grens te creëren tussen Noord-Ierland en Ierland. Bieden rechtstreekse shortseaverbindingen tussen Vlaamse en Ierse havens hier volgens u een oplossing voor de handel met Ierland? Indien ja, wordt daar dan in geïnvesteerd?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, ik heb het nieuws over de mogelijke sluiting van de ferryverbinding tussen Hull en Zeebrugge met spijt vernomen. Dat zal een bijkomende klap betekenen voor West-Vlaanderen, boven op de reeds verwachte economische impact van brexit.

Ik geef graag wat bijkomende context, alvorens ik verder inga op deze kwestie. Om te beginnen wil ik aangeven dat de stopzetting van de route Hull-Zeebrugge tot nu toe niet officieel gecommuniceerd is door P&O Ferries. De berichten in de media zijn het gevolg van commentaren op de besprekingen met de vakbonden. We wachten dus nog op formele bevestiging van dit nieuws door P&O Ferries. Ik ga er echter van uit dat deze beslissing definitief is. Het ziet er niet naar uit dat P&O zal terugkomen op zijn beslissing. De lijn zou nog uitgebaat worden tot eind 2020 of tot april 2021.

Als reden voor de opheffing van de passagiersverbinding wordt verwezen naar de impact van brexit en de COVID-19-pandemie, maar ik wil dit toch nuanceren: deze lijn is al jarenlang verlieslatend door de zeer hoge kost van het uitbaten van een

lange ferryverbinding – de overtocht duurde 13 uur. De brexit en corona waren dan ook eerder de spreekwoordelijke druppel die de emmer deed overlopen. De lijn voor vrachtschepen blijft wel bestaan.

P&O Ferries vervoert jaarlijks ongeveer 290.000 passagiers via de route Hull-Zeebrugge. Het verdwijnen van die passagierslijn is vooral slecht nieuws voor de Westhoek en voor Brugge. De ferryverbinding vormt de toegangspoort naar de Westhoek voor schoolgroepen uit het centrum en het noorden van Groot-Brittannië. Het is ook slecht nieuws voor de Britse inboundsector: de verbinding via Hull lokte ook veel Europese toeristen naar Britse toeristische attracties, zoals York of het Peak District.

We horen dat er gesprekken zijn tussen P&O en Britse touroperators en de stad Brugge, maar aangezien P&O een privaat bedrijf is, kan ik als minister-president niet rechtstreeks tussenkomen in de kwestie. Wij beseffen dat de lijn toeristisch belangrijk is en dat brexit een enorme impact zal hebben, niet alleen op Zeebrugge, maar op al onze havens. Deze beslissing is dus uiteraard ook voor ons een extra bezorgdheid.

Mijnheer Deckmyn, vanuit de overheid is het altijd moeilijk om in te grijpen in de vrije marktwerking. Daar speelt de vrijheid van ondernemen. In de geest van het Vlaams regeerakkoord 2019-2024 zet de Vlaamse overheid wel duidelijk in op efficiënte logistiek en multimodaliteit. 'Short sea shipping' (SSS) – moeilijk om uit te spreken – maakt hier deel van uit. Een toename van het aantal maritieme verbindingen vanuit onze zeehavens kan in dat opzicht alleen maar verwelkomd worden.

Wat betreft de verbindingen naar het Verenigd Koninkrijk ligt het voor de hand dat er verder ingezet wordt op maritieme verbindingen voor goederenvervoer. Via subsidies die de Vlaamse Regering verstrekt aan het multimodale adviespunt Multimodaal-Vlaanderen, onderdeel van het Vlaams Instituut voor de Logistiek (VIL), investeert ze in de begeleiding van bedrijven in hun zoektocht naar slimme en duurzame transportverbindingen. Ook short sea shipping kan deel uitmaken van deze oplossingen.

Daarnaast onderneemt het havenbedrijf Zeebrugge in het kader van zijn commercieel beleid mogelijk zelf nog initiatieven om bijkomende SSS-verbindingen naar het Verenigd Koninkrijk en Ierland te faciliteren. Vlot goederentransport tussen Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk en Ierland is zeer belangrijk voor de Vlaamse Regering. Initiatieven om dit transport te organiseren en vergemakkelijken, worden dan ook aangemoedigd.

Mijnheer Deckmyn, wat die shortseaverbindingen tussen Vlaamse en Ierse havens betreft, klopt het dat een harde brexit een duidelijke impact zal hebben op de handel tussen Ierland en Noord-Ierland. De Vlaamse handel met Ierland verloopt echter voornamelijk via de landbrug langs Groot-Brittannië, ofwel via een rechtstreekse lijn tussen Ierse en Vlaamse havens. Het behoud en vlot verloop van deze handelsstromen zal een belangrijke uitdaging zijn na het einde van de transitiefase en is van uitermate belang voor onze Vlaamse havens en bedrijven.

Als reactie op de brexit werden in het kader van het Europees transportnetwerk (TEN-T) rechtstreekse maritieme verbindingen tussen Ierland en West-Europese zeehavens, waaronder de Vlaamse zeehavens, reeds als prioritair aangemerkt. Rechtstreekse maritieme verbindingen vanuit onze zeehavens kunnen bijdragen aan vlottere goederenstromen tussen Ierland en de andere lidstaten van de Europese Unie. Rederijen die de haven van Zeebrugge bedienen, hebben recent reeds de capaciteit van hun rechtstreekse verbindingen met Ierland verhoogd door de inzet van grotere schepen en een hogere frequentie van de reeds bestaande diensten. Dergelijke initiatieven dragen bij aan het verzekeren van vlotte handelsstromen tussen Ierland en Vlaanderen, ook na het einde van de transitiefase.

Dan, mevrouw Talpe, gaan we in overleg met Groot-Brittannië en Europa? Volgens mij staat dit dossier compleet los van de lopende onderhandelingen tussen de EU

en het Verenigd Koninkrijk. Zoals ik zojuist heb aangegeven, zijn handel en mobiliteit belangrijke aandachtspunten in de gesprekken die er zowel op Europees als bilateraal niveau gevoerd worden met het Verenigd Koninkrijk in het kader van de brexit en de relaties daarna.

Een nieuwe ferrylijn, ten slotte, is afhankelijk van bedrijfsinteresse. Als het gaat over douaneformaliteiten: die zijn in alle Europese lidstaten hetzelfde, aangezien het om Europese regelgeving gaat. Indien er geen nieuwe ferryverbinding komt, zullen passagiers inderdaad moeten uitwijken naar de buurlanden. Maar ik zeg het nog eens: dit is een commercieel bedrijf dat deze beslissing neemt. Dat zal zijn omdat die lijn economisch gezien niet interessant genoeg is.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister-president, dank u voor de reactie en de gedeelde bezorgdheid, zeker richting West-Vlaanderen. We hadden het er vorige week al over: de impact op het toerisme in onze regio kan heel groot zijn. 25 procent van onze Britse bezoekers komt uit die regio en die schoolgroepen, jaarlijks zo'n vijftienduizend schoolkinderen die naar onze regio komen, zullen we op een andere manier moeten zien aan te trekken.

Ik wilde deze vraag ook aan u stellen omdat het, wat buitenlands beleid betreft, ook belangrijk is dat we grip houden op de verbindingen met andere landen. U haalt zelf al aan dat het nog niet officieel is, maar uw aanvoelen is toch dat het slecht zal eindigen, ondanks de signalen dat er potentieel nog gesprekken lopende waren met andere private partners die een overname overwogen. We blijven hoopvol dat we die verbinding alsnog zullen kunnen behouden, maar u hebt natuurlijk wel gelijk: het zijn private partners en wij kunnen hun economisch model niet gaan bepalen; ze moeten hun eigen keuzes maken en zullen dat ook doen.

Nu, ik denk dat het wel belangrijk is om vanuit Vlaanderen het signaal te geven dat we het enorm belangrijk vinden dat er een rechtstreekse verbinding zou blijven. En als er ook maar één ... (*onverstaanbaar*) ... te gaan uitoefenen, dan zou ik u daar zeker toe willen oproepen, of dat nu rechtstreeks vanuit Vlaanderen of via Europa gebeurt. We zitten regelmatig aan tafel, dus ik denk dat dit gemakkelijk besproken kan worden.

Wat de buurlanden betreft, heb ik toch wel een zekere bezorgdheid. Ten eerste is de afstand veel groter als ze van Nederland, vanuit Rotterdam, moeten komen. Nu is dat ongeveer drie kwartier, maar dat zal twee uur en drie kwartier worden per bus. In Frankrijk zie ik dan weer eerder problemen met stakingen. Als er daar een staking is of strengere grenscontroles, dan zullen ze nog trager bij ons raken, maar goed. Ik hoop dat u het gesprek met hen toch wel wilt aangaan, mocht blijken dat we enkel op die alternatieve routes aangewezen blijven.

Ik denk dat ik daarmee alles heb gezegd. Ik hoop dat u de bezorgdheid vanuit West-Vlaanderen ... (*Het geluid van Emmily Talpe valt weg.*)

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, bedankt voor uw antwoord. We zijn natuurlijk allemaal bezorgd. ... (*onverstaanbaar*) ... Ik hoop dat er in de toekomst misschien nog wel wat mogelijkheden zijn, maar dat zal een moeilijke zaak zijn, vrees ik.

Mijn focus lag vooral op die short sea shipping. Ik vroeg eigenlijk niet om in te grijpen in privéondernemingen, want ik weet dat u dat uiteraard niet kunt doen. Mijn vraag was ingegeven door het feit dat een overheid wel degelijk een kader kan creëren voor short sea shipping. Ik moet trouwens zeggen dat ik ook lang heb

moeten oefenen op de uitspraak van dat woord, 'short sea shipping'. Het is niet vanzelfsprekend. Ik daag alle collega's uit om dat drie keer na elkaar uit te spreken en te zien of het lukt.

Nu, dat kader creëren is natuurlijk vooral belangrijk voor kustvaart richting Ierland. Het is een feit dat dat het heel belangrijk is voor de Vlaamse havens en bedrijven, zeker en vast in het kader van de brexit. Dat was ook de insteek van mijn vraag: wat zijn op dat vlak de mogelijkheden? We moeten niet altijd kijken naar de negatieve impact van de brexit, maar ook naar de nieuwe kansen die gecreëerd kunnen worden. Wat mij betreft kan die kustvaart – een handig woord om het woord 'short sea shipping' te vermijden – tot de mogelijkheden behoren.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Collega's, bedankt voor de boeiende vragen. West-Vlaanderen is grenzeloos interessant en boeiend, maar dat hoeft ik jullie hier niet te komen vertellen. Grenzeloos, en toch zijn de grenzen nog van grote impact op ons dagelijkse leven. Het werd al aangehaald: de impact op de toeristische sector, niet alleen die van het herdenkingstoerisme, is groot, alsook op de werkgelegenheid, want er zijn toch wel een aantal Vlaamse werknemers actief bij P&O. Ik vroeg mij af of de Vlaamse overheid contact heeft opgenomen met P&O over de tewerkstelling van de mensen die er nu werken en of er enige garantie is voor de toekomst van dat personeel.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Wat de kustvaart betreft, heb ik inderdaad gezegd dat dat in lijn ligt met wat in het regeerakkoord staat, mijnheer Deckmyn, dus we zullen wel bekijken hoe we daar een kader voor kunnen creëren. Dat lijkt me inderdaad een gunstige wending.

Mevrouw Vandromme, aangezien we nog niet in kennis zijn gesteld door P&O, zijn er ook nog geen contacten geweest. Ik denk dat je de beslissingen van een bedrijf moet respecteren, om daarna te kijken wat de mogelijkheden zijn. Wanneer P&O dus de plannen bevestigt, zullen we zeker in contact treden met de onderneming.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister-president, als we de lijn niet kunnen behouden, dan wil ik nogmaals aandringen op goede afspraken met de buurlanden, zodat we de mensen uit het noorden van Engeland en Schotland vlot tot hier kunnen krijgen.

En ik wil eindigen met een positieve noot. We hebben eigenlijk een heel goede band met de Britten, ook mensen uit het noorden van Engeland en Schotland. Ze komen graag naar hier, vinden het herdenkingstoerisme heel belangrijk. Als lokaal bestuur zullen we er samen met Westtoer op blijven inzetten om hen te prikkelen om tot hier te komen. Op dat vlak hebt u in ons een partner.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over het standpunt van de Vlaamse Regering over de miljardensteun van de Europese Commissie aan zes Balkanlanden – 159 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, de Europese Commissie is van plan om de komende zeven jaar maar liefst 9 miljard euro uit te trekken om Westelijke Balkanlanden klaar te stomen voor de Europese Unie. Dat bleek uit een investeringsplan dat door de Commissie werd gepresenteerd. Deze zes landen – Servië, Montenegro, Albanië, Noord-Macedonië, Bosnië en Kosovo – voldoen echter helemaal nog niet aan de eisen voor toetreding. Twee ervan, Albanië en Noord-Macedonië, kregen ondertussen de goedkeuring om toetredingsonderhandelingen te beginnen, ondanks – dat moet duidelijk worden benadrukt – zwaar verzet van Nederland.

De Europese Commissie wil onder andere helpen met de overgang naar een groene en digitale economie. De bedoeling zou zijn dat deze investeringen ervoor zorgen dat er in die landen hervormingen kunnen worden doorgevoerd die leiden naar een integratie in de Europese Unie.

Het is overduidelijk dat de rechtstaat het in deze landen nog moeilijk heeft. Er valt te horen dat er geen verbetering merkbaar is omdat de politieke wil eenvoudigweg ontbreekt. De vraag is dan ook of Europa dient te investeren in landen waar er zelfs geen politieke wil is om deze investeringen op een goede manier aan te wenden – en vandaar ook deze vraag. In de Commissie-von der Leyen stelde Olivér Várhelyi, een Hongaar die verantwoordelijk is voor de toetredingsgesprekken, immers – ik citeer –: “Geloofwaardige vooruitgang blijft een gigantische uitdaging en dat gaat meestal gepaard met een gebrek aan politieke wil.”

In veel van deze landen staan de persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting nog steeds onder druk. Naar aanleiding van de coronapandemie wordt er ook vastgesteld door de Commissie dat er een loopje met de rechtstaat wordt genomen bij het uitvoeren van bepaalde maatregelen. Diezelfde heer Várhelyi is hier duidelijk over. Zijn rapporten zijn ontluisterend als het gaat over de eerbiediging van de rechtstaat. Ook corruptie is er nog wijdverbreid.

Toch gaat de Europese Commissie, ondanks dit alles, de komende zeven jaar 9 miljard euro uittrekken voor deze landen.

Minister-president, staat de Vlaamse Regering achter deze beslissing?

Werd de Vlaamse Regering hieromtrent rechtstreeks of onrechtstreeks geconsulteerd? Wat waren de eventuele aanbevelingen van de Vlaamse Regering?

Wat is de houding van de Vlaamse Regering ten aanzien van de uitbreiding van de Europese Unie naar die zes Balkanlanden?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Deckmyn, u vraagt of de Vlaamse Regering achter die beslissing staat. Als landen zich geëngageerd tonen en duidelijke inspanningen leveren om een aantal hervormingen in lijn met het EU-acquis door te voeren, dan kan daar steun van de EU tegenover staan. Het is immers ook in ons belang dat deze kandidaat-lidstaten hervormingen doorvoeren, hun economieën versterken en de regionale integratie vergroten. Dat moet leiden tot economische, politieke en maatschappelijke stabiliteit rondom de EU, wat op zijn beurt ook opportuniteiten kan bieden voor onze bedrijven en ondernemers.

Europese middelen mogen echter geen blanco cheque zijn. In het verleden hebben wij reeds gehamerd op een versterkte conditionaliteit en ik ben tevreden dat deze mechanismen in de huidige voorstellen dan ook zijn aangescherpt. Landen die vooruitgang boeken moeten daarvoor worden beloond, maar daar waar de hervormingen stagneren of zelfs worden teruggedraaid moet ook de Europese steun worden beperkt of zelfs gestopt.

U vraagt of wij op voorhand werden geconsulteerd en wat onze aanbevelingen waren. Zoals steeds vond er een intra-Belgische overlegvergadering plaats waarbij voor de Vlaamse Regering volgende punten werden onderstreept. De landenrapporten van de Europese Commissie tonen duidelijk aan dat corruptie en staatsinmenging een groot probleem vormen in de Westelijke Balkanlanden. Daarom is controle op de financiële middelen die de EU ter beschikking stelt, essentieel.

De landenrapporten tonen evengoed aan dat de vooruitgang die de Westelijke Balkanlanden boeken richting het EU-pad, niet altijd overtuigend is. In sommige landen kan men zelfs spreken van een ronduit slecht rapport, waarbij de vooruitgang zeer beperkt is. In sommige gevallen werd er zelfs een achteruitgang opgetekend. Vandaar dat ik het principe van de conditionaliteit en een 'op verdiensten gebaseerde' aanpak essentieel vind, zoals ik al zei.

In het algemeen kan ik me vinden in de voorstellen van de Commissie om met het plan in te zetten op regionale samenwerking tussen de landen van de Westelijke Balkan onderling en om de financiële steun duidelijk te aligneren op de beleidsprioriteiten van de Europese Unie in haar geheel, met de groene en de digitale agenda op kop. Daarnaast blijven infrastructuurinvesteringen essentieel voor de verdere ontwikkeling van de Westelijke Balkan, hetgeen ook duidelijk naar voren komt in de mededeling. De rechtstaat en de fundamentele rechten staan voor mij centraal.

Tot slot is voor de Vlaamse Regering de versterkte conditionaliteit cruciaal en is het van belang dat die ook geen dode letter blijft. Hierover zal in de toekomst verder moeten worden gewaakt.

U vraagt ten slotte naar onze houding ten aanzien van de uitbreiding van de Europese Unie naar deze zes Balkanlanden. De algemene uitgangspunten van Vlaanderen inzake de verdere uitbreiding van de EU worden duidelijk uiteengezet in de visienota van de Vlaamse Regering over de toekomst van de Europese Unie. In lijn met deze visienota meent de Vlaamse Regering dat – ik citeer – “de EU vandaag niet moet uitbreiden; zij wenst dat de EU focust op hervorming en verdieping. De uitbreidingen in 2004, 2007 en 2013 hebben aangetoond dat de grenzen aan de absorptiecapaciteit van de Unie duidelijk moeten worden gedefinieerd”.

Ik herhaal: dat er steun gaat naar die landen om een aantal evoluties daar te bewerkstelligen die ze meer EU-conform maken dan ze vandaag zijn, vind ik een goede zaak. Dat die steun geconditioneerd is – namelijk: als de doelstellingen niet worden bereikt, wordt de steun ingetrokken – vind ik ook een goede zaak. Maar dit is voor ons absoluut niet het ticket om te zeggen: nu zijn we zeker, het pad naar lidmaatschap is daardoor voor die zes landen ingezet. Absoluut niet.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Ik stel vast dat u zegt dat, als landen geëngageerd zijn, daar steun tegenover kan staan. Maar dat was natuurlijk de kern van mijn vraag. Ik heb gewezen op die Hongaarse persoon die in de Commissie-von der Leyen heel duidelijk zei dat er een manifest gebrek aan politieke wil was. Dat is een vaststaand feit, het wordt daar gezegd. Men kan dus moeilijk zeggen dat ze echt geëngageerd zijn.

Ik ben natuurlijk blij te horen dat u zegt dat het geen blanco cheque mag zijn en dat die steun moet kunnen worden teruggeschroefd indien zij zich niet echt engageren – wat nu eigenlijk al zo blijkt te zijn.

Minister, ik heb een bijkomende vraag. Zult u er bij de Commissie op aandringen om die steun terug te schroeven indien u echt vaststelt dat men zich niet aan de gemaakte afspraken houdt? Hoe zult u dit doen? Ook dat lijkt mij belangrijk.

Er zijn vaststellingen dat het engagement zeker niet even groot is in alle zes de landen. Dat is een understatement. Ik concludeer dat u er eigenlijk wel voorstander van bent hen steun te verlenen om eventueel later toe te treden tot de Europese Unie, maar dat u tegelijkertijd ook stelt – en dat is een beetje contradictorisch – dat u voorlopig geen extra landen tot de Europese Unie wilt toelaten.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Mijnheer Deckmyn, ik dank u voor uw vraag. Minister-president, ik dank u voor uw antwoord.

Ik ben het met u en de Vlaamse Regering eens dat hervorming en verdieping nu de prioriteit dienen te zijn van de Europese Unie en dat we iedere verdere uitbreiding zeer kritisch moeten kunnen bekijken. Vorige uitbreidingen werden al te makkelijk doorgedruwd met het idee: als ze lid zijn, zullen ze zich wel conformeren aan het acquis. We hebben echter verschillende voorbeelden gezien van landen waar dat niet in het geval was. Ik verwijs naar Roemenië en Bulgarije, landen die helemaal niet klaar waren om toe te treden tot de Europese Unie.

Nu wordt er door Europa de nadruk gelegd op die sterkere conditionaliteit. Dat is zeker een stap in de goede richting. We hebben er altijd op gehamerd: die Europese middelen zijn geen blanco cheque.

Wat deze landen betreft, hebt u terecht gezegd dat vooral corruptie en staatsinsin-ging nog zorgen baren. Ik hoop dan ook dat we in de toekomst zullen vermijden dat we akkoorden zullen sluiten over deeldossiers, bijvoorbeeld over de rechtstaat of justitie, die dan jaren blijven liggen en waarbij die akkoorden niet meer kunnen worden herzien op het moment dat er eventueel sprake zou zijn van een toetreding.

Ik hoop dus dat we die conditionaliteit heel sterk kunnen blijven opvolgen. Ik reken erop dat u dat vanuit Vlaanderen ook zult blijven doen.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Deckmyn, ik wil eerst graag iets rechtzetten. Ik heb mijzelf niet tegengesproken. Ik heb niet gezegd dat het verlenen van die steun de rode loper moet uitrollen naar EU-lidmaatschap. Ik heb gezegd dat we die steun zullen verlenen om ervoor te zorgen dat die landen zich meer EU-like zouden gedragen. Dat kan ik toejuichen, op voorwaarde die conditionaliteit erin zit – en die zit er ook in.

Tegelijkertijd heb ik gezegd dat we voorlopig enkel willen inzetten op verdieping. Er zijn de laatste jaren voldoende uitbreidingen van de EU geweest en het minste dat je kunt zeggen, is dat het nu is aaneengelast tot een coherent geheel. Zeg nooit nooit, maar voorlopig zie ik totaal geen noodzaak om die EU verder uit te breiden. Maar dat landen in de periferie van Europa Europa-like worden gemaakt en aan ons worden gebonden, dat ze zich in hun rechtssysteem, in de bestrijding van fraude enzovoort, als EU-staat gedragen, kan ik alleen maar toejuichen.

En dus: ja – en dat is tegelijkertijd het antwoord op de andere vraag –, onze vertegenwoordiger in Europa heeft mee de opdracht om erop toe te zien dat die steun alleen wordt uitgekeerd als er een positief gevolg wordt gegeven aan de conditionaliteit. We zullen dat mee opvolgen. 9 miljard euro is niet niets, dat is veel geld. Als dat goed wordt besteed, is dat op zich toe te juichen. Die conditionaliteit staat er voor mij niet als dode letter in, maar moet echt actief worden geëvalueerd. In voorkomend geval moet die steunmaatregel worden stopgezet. Dat is tegelijk ook een antwoord op de vraag van de heer Nachtergaele.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, voor alle duidelijkheid: ook ik zie totaal geen noodzaak om extra landen te laten toetreden tot de EU. Ik ben alvast blij dat u opmerkt dat de vertegenwoordiging van Vlaanderen bij de EU erop zal toezien dat die conditionaliteit wordt gewaarborgd. Dat is belangrijk in het kader van het debat dat we net hebben gevoerd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Bruno Tobback aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de houding van de Vlaamse Regering tegenover het handelsakkoord tussen de EU en de MERCOSUR-landen

– 258 (2020-2021)

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp-a): Minister-president, er is vorige week nogal wat heisa ontstaan over het feit dat het associatieakkoord waarvan een handelsakkoord tussen de EU en de MERCOSUR-landen (Mercado Común del Sur) deel uitmaakt, bekend is geworden – eigenlijk via een lek, want tot nu toe is heel die saga ... (*onverstaanbaar*) ... vrij discreet gebeurd. Verleden jaar is er een handelsakkoord bekend geworden dat door het leven gaat onder het motto 'koeien voor auto's' als uitruil tussen de verschillende partners. Er zijn daarover nogal protesten. Met name Europese landen als Oostenrijk en Nederland hebben in hun parlementen al laten weten dat ze daar niet mee gediend zijn. Ook Frankrijk heeft daarover een impactanalyse gemaakt die, wat hen betreft, wijst op verhoogde sanitaire risico's, gevaar voor toenemende ontbossing en CO₂-emissies enzovoort.

Er was dus al heel wat heisa. Met het bekend worden van dat associatieakkoord blijkt nu ook dat de Europese onderhandelaars onderwerpen zoals milieu en klimaat niet als essentiële elementen in dat akkoord hebben laten opnemen. Inbreuken op afspraken over milieu en klimaat, door bijvoorbeeld MERCOSUR-landen, kunnen bijgevolg niet worden gesanctioneerd – voor zover er al sancties mogelijk zijn, want ook daar is er blijkbaar een heel controlemechanisme afgesproken, dat de controle van de nationale parlementen ... (*onverstaanbaar*)

Dat roept heel wat vragen op. Want een van de grootste landen in die MERCOSUR-unie, Brazilië, heeft de voorbije jaren op een aantal van de domeinen die over klimaatbescherming gaan – de afspraken van Parijs die ook de EU nogal hoog in het vaandel heeft – teruggeschroefd. Met name de bescherming van het Amazone-woud is heel erg verminderd.

De Europese Unie had laten weten dat de finale tekst van het associatieakkoord in oktober naar de lidstaten zou gaan.

Minister-president, is de tekst van dat associatieakkoord ondertussen aangekomen bij de Vlaamse Regering?

Wat is de houding van de Vlaamse Regering in de volgende stappen in heel deze discussie? Er is sprake van dat het op 9 november op de agenda van de Europese Raad Buitenlandse Handel komt. Ik denk dat, wat er nu bekend is over het associatieakkoord ook haaks staat op de Vlaamse engagementen rond duurzame landbouw, klimaatdoelstellingen enzovoort. ... (*onverstaanbaar*) ... niet aansluiten bij landen als Oostenrijk, Nederland en Frankrijk in het verwerpen van dit akkoord zoals het er vandaag schijnt voor te liggen.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Tobback, vanuit een strategisch perspectief heeft Vlaanderen het principeakkoord tussen de Europese Unie (EU) en MERCOSUR verwelkomd. Een finaal standpunt heeft de Vlaamse Regering echter nog niet ingenomen. Daarvoor wacht ik op de eindevaluatie van mijn diensten, die rekening zal houden met een nog lopende impactanalyse van de Federale Overheidsdienst (FOD) Economie en de andere delen van het associatieakkoord die nog niet beschikbaar zijn.

De kwestie staat inderdaad vermeld op de voorlopig beschikbare agenda van de Raad Buitenlandse Handel van 9 november. De finale agenda is echter nog niet beschikbaar. Als dit punt op de agenda zou blijven, dan zal het thema onderwerp zijn van een gedachtewisseling in navolging van een stand van zaken.

Er zal op 9 november dus nog geen beslissing worden genomen. Momenteel is men nog volop bezig met juridische en taalkundige opschoning van de teksten, om ze vervolgens te vertalen. Daarna zal de Raad van de Europese Unie worden uitgenodigd om ze goed te keuren en te ondertekenen.

Wat betreft de bezorgdheden die u aanhaalt, wil ik graag verwijzen naar mijn eerder antwoord op de vraag om uitleg nummer 2342 van mevrouw Schauvliege over de bescherming van het Amazonewoud en de inheemse volkeren. Ik heb toen gewezen op het feit dat, in lijn met de Vlaamse handels- en investeringsstrategie, mijn regering gelooft in de mogelijkheid om handel te gebruiken als een instrument ten dienste van mens, milieu en van duurzame ontwikkeling in het algemeen en voor ontwikkelingslanden in het bijzonder.

De Vlaamse Regering streeft dan ook naar de opname van ambitieuze hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling in de handelsakkoorden. De EU-MERCOSUR-handelsovereenkomst is tot op heden deel van een bredere associatieovereenkomst. Die bevat een belangrijk hoofdstuk met duidelijke engagementen om enkele bezorgdheden die u vermeldde, zoals die rond milieu en klimaat, aan te pakken. Het is evenwel nog wachten op de volledige teksten.

Ik rond af: we hebben de volledige teksten nog niet en dus heeft de Vlaamse Regering nog geen standpunt bepaald.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Minister-president, u zult begrijpen dat ik dat maar een half antwoord vind, met een aantal punten die bovendien haaks staan op wat er ondertussen bekend is geworden. U spreekt over ambitieuze hoofdstukken over milieu en klimaatbescherming. Wat ik tot nu toe heb gehoord en wat zowat iedereen die de tekst heeft geanalyseerd, vaststelt, is dat er geen enkel ambitieus hoofdstuk over milieu en klimaat in staat. En zelfs als het erin zou staan, is het op geen enkele manier bindend en kan het ook niet worden gesanctioneerd door partners bij het verdrag die vaststellen dat het niet wordt nageleefd. Het zijn dus lege dozen.

Ik verwelkom heel erg uw engagement voor de bescherming van het Amazone-woud en de inheemse volkeren. Er is vorige week nog een voorstel van resolutie daarover door de meerderheidspartijen goedgekeurd. Men zou denken dat men dan een beetje consequent is en dan ook geen handelsverdragen afsluit waarin precies die bezorgdheden niet bindend worden meegenomen als een element, vooral niet als we daarvoor vanuit Vlaanderen toch een aantal opofferingen doen.

Want ook naar de import van landbouwproducten is wat er uit Zuid-Amerika komt, in vele gevallen op een zeer onfaire manier concurrentieel met Europese landbouw. Pesticidegebruik dat hier al lang verboden is, is daar toegelaten. Intensieve veeteelt

zonder enige vorm van compensatie voor natuur en milieu, waarin we hier al veel verder staan, is daar toegelaten.

Dus zowel vanuit het ondergraven van onze landbouw als in het naleven van uw eigen engagementen is dit toch een zeer, zeer miserabel akkoord, zoals het er nu uitziet. En het verwondert mij dat u daar niet duidelijker in kunt zijn, vooral omdat een aantal andere Europese landen, parlementen en regeringen, onder andere van noordelijke landen waarnaar u zo schijnt op te kijken, veel minder moeite hebben om daar duidelijk in te zijn en dat ook klaar en duidelijk zeggen. Als u mij kunt zeggen waarom Nederland en Oostenrijk de bal totaal mislaan, dan mag u dat doen. Maar ik hoor u zelfs geen poging ondernemen.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Collega Tobback, ik dank u voor uw interessante vraag. Het hele MERCOSUR-verhaal is hier al een aantal keer aan bod gekomen.

Ik heb nog een paar bijkomende vragen. Blijkbaar is er op Belgisch niveau onder-tussen een studie gebeurd over de impact op onze economie. En we zullen dan ook wel kunnen zien wat de specifieke impact op de Vlaamse economie is. Bent u ervan op de hoogte of die kan worden meegenomen in de evaluatie vooraleer hier verdere beslissingen worden genomen?

We merken ook dat ondertussen de kritiek overal aanzwelt: in Nederland, in Oos-tenrijk. Zelfs de Duitse bondskanselier Angela Merkel heeft op een bepaald moment een uitspraak gedaan. Het is allemaal wenselijk, met het schrikbarend verlies aan bosgebieden. Collega Tobback heeft er al naar verwezen: we hebben inderdaad vorige woensdag de resolutie goedgekeurd – niet alleen de meerderheid, maar ze was ingediend door de meerderheid. Het hele parlement heeft unaniem een reso-lutie goedgekeurd in verband met het Amazonewoud. Daarin staat dat we ons rechtstreeks richten tot de Europese Commissie. We vragen de commissie: "in het kader van het EU-associatieverdrag met Mercosur druk uit te oefenen op Brazilië en Venezuela met het oog op een beter beleid, en de betere implementatie en naleving van de wetgeving over duurzaam bosbeheer en duurzame landbouw die is vastgelegd in het voorlopige handelsakkoord." Ik geef toe dat het een zin is waar je nog van alles onder kunt verstaan, maar wij hebben dat deels meegenomen. Ik begin mij stilaan af te vragen of het nog zal doorgaan in deze vorm en of er nog een bijsturing zal komen. We stellen ons die vragen, maar ik heb begrepen dat ook de Vlaamse Regering zich verder beraadt en wacht tot de administratie met de nodige gegevens komt. Ook het Europees Parlement is zeer, zeer kritisch.

Ik hoop dat daar rekening mee wordt gehouden in de uiteindelijke beslissingen die er worden genomen. Als het allemaal niet doorgaat, moeten wij niet haantje-de-voorste willen spelen. Dat is de boodschap die ik wil geven, om daar ernstig en goed over na te denken, zeker na de resolutie die we vorige woensdag hebben goedgekeurd.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister-president, mijnheer Tobback, ik val wat in herhaling en verwijst naar wat mevrouw Brouwers daarnet zei: we grijpen de han-delsakkoorden aan om akkoorden te sluiten rond het klimaat en mensenrechten. Dat is enorm belangrijk. Het mag geen vodge papier zijn. We moeten zorgen voor de effectieve naleving ervan. Dat is natuurlijk niet evident, aangezien we niet met-een naast elkaar gelegen zijn.

Ik kom even terug op de belangen van de landbouw. Het is al herhaaldelijk be-sproken in de schoot van de commissie Landbouw. Onze landbouwers worden on-derworpen aan strenge maatregelen en voorwaarden. In de MERCOSUR-landen

verkrijgt men het landbouwareaal door onder andere de ontbossing van het Amazonewoud. Daarom hebben we vorige week unaniem die resolutie goedgekeurd.

De impact op de economie is nog onduidelijk. Er werd door u al verwezen naar die impactstudie. Er is ook een Europese cumulatieve impactstudie, waarvan er nog deze maand een update wordt verwacht. Ik wil u ertoe oproepen om hierover met ons terug te koppelen, maar ook zeker met minister Crevits, specifiek wat land- en tuinbouw betreft.

De voorzitter: De heer Muyters heeft het woord.

Philippe Muyters (N-VA): Mijnheer Tobback, ik dank u om die vraag nog eens op te roepen. Ik denk trouwens dat we hierover in het verleden nog een actuele vraag hebben gehad. Ik merk op dat de minister-president altijd heel consequent gebleven is. Want in die actuele vraag waren heel wat partners en collega's heel positief over dit handelsakkoord, omdat het een aantal mogelijkheden biedt, en omdat de impact op de landbouw, in vergelijking met de onheilsvoorspellingen in andere akkoorden – ik denk aan het handelsakkoord met Canada, waarbij de Franse en de Belgische markt zouden worden overspoeld vanuit Canada – uiteindelijk heel anders verloopt dan verwacht. Maar telkens opnieuw, ook toen, wilde de minister-president wachten op de impactstudie en op het advies van zijn diensten, waarin het geheel wordt bekeken. Dat is wat hij hier vandaag herhaalt. En wat mij betreft, is dat de enige juiste houding. We moeten afwegen wat de opbrengsten zijn van zo'n akkoord, maar dat handelsakkoord ook effectief gebruiken om een aantal zaken af te dwingen en dan de balans maken van dat geheel om een beslissing te nemen vanuit het Vlaams Parlement.

Maar laat ons ook niet vergeten dat we een exportland zijn. Heel wat jobs in Vlaanderen zijn te danken aan export. Je moet het geheel in overweging nemen en kijken wat het uiteindelijke resultaat is. Ik ben heel benieuwd naar de impactstudie, naar de adviezen die we zullen krijgen en de beslissing die de Vlaamse Regering zal nemen. Ik heb er alle vertrouwen in dat dat een goed afgewogen beslissing zal zijn.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Tobback, ik begrijp politiek gezien dat u mij zo rap mogelijk tot uitspraken wilt dwingen. Ik heb niet de gewoonte om dat te doen vooraleer de definitieve teksten er zijn. We zullen dat nu dus ook zo doen. Uiteraard, mevrouw Talpe, zal dat worden overlegd door de regering. De minister van Economie en Landbouw is daarbij natuurlijk een belangrijke partner.

Mijnheer Tobback, als u wilt weten waarom landen als Nederland en Oostenrijk dat hebben gedaan, moet u uw collega's in Nederland en Oostenrijk daarover vragen stellen. Zij zullen u dat met plezier overmaken. Maar ik ben verantwoordelijk voor een Vlaamse beslissing in dezen en ik zal die dus ook uitvoeren.

Mevrouw Brouwers, het zal een kwestie zijn van zeer korte tijd, maar bij mijn weten heeft de FOD Economie die impactstudie nog niet afgerond. Dat zal natuurlijk, samen met de definitieve teksten, een belangrijk element in de beslissing zijn. Maar wees gerust, wanneer de definitieve teksten hier zijn, zullen we dat goed analyseren, alle evenwichten tegen elkaar afwegen, de lijn die we hebben uitgezet in het Vlaams regeerakkoord als gids gebruiken en dan tot een gefundeerde beslissing komen, waarover ik dan ongetwijfeld graag verder van gedachten wissel met deze commissie. Maar dat zal dus pas zijn wanneer de teksten definitief zijn afgerond. Op basis van die definitieve teksten zullen wij ons standpunt bepalen.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Minister-president, u begrijpt de politiek een beetje verkeerd. Want u zou de discussie kunnen sluiten door het met mij eens te zijn dat, wanneer we echt dingen willen afdwingen, we akkoorden moeten sluiten waarin milieu en klimaat als een bindend element staan en niet als een soort van vrijblijvend engagement. Dan waren we het eens en was deze discussie gesloten. Het is doordat u onduidelijk blijft over het engagement van de Vlaamse Regering om haar doelstellingen hard te maken, haar verklaringen af te dwingen en alleen maar akkoorden af te sluiten waarin ook echt harde garanties staan, dat u de politieke discussie rekt. Ik vind dat op zich niet erg. Maar wat ik wel erg vind, is dat Vlaanderen blijkbaar nog altijd bereid is om zijn eigen inspanningen inzake klimaat en bosbescherming en zijn eigen producenten inzake landbouw aan oneerlijke concurrentie te onderwerpen, omdat men een aantal andere belangen wil dienen. U bent daar ook niet heel duidelijk in. Maar ik hoop – en voor sp.a is het in elk geval heel duidelijk – dat handelsverdragen waarin klimaat en milieu niet als een bindend element zijn opgenomen, door een Vlaamse Regering en een Vlaamse overheid, nooit zouden mogen worden goedgekeurd, zeker niet wanneer ze ook nog eens zorgen voor oneerlijke concurrentie op onze eigen markt en voor onze eigen producenten.

En ik vind het jammer. Het zou een mooi politiek signaal geweest zijn van de Vlaamse Regering om zich niet bereid te tonen zich daar hard toe te engageren. Maar u biedt mij de gelegenheid om dat te blijven eisen en u daarin keer op keer op uw inconsequentie te wijzen. Op dat vlak doet u mij dus een plezier, maar u zou de wereld een nog veel groter plezier doen door duidelijker te zijn en mee aan onze kant te komen staan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de rol van de Europese Unie in de coronacrisis
– 310 (2020-2021)**

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): De 27 EU-lidstaten troffen op 13 oktober, precies een week geleden, enkele regelingen over de aanpak van de coronacrisis. Dat is belangrijk, want men sprak af dat alle EU-landen dezelfde criteria zullen gebruiken om te bepalen welke coronakleurcode een land of een regio krijgt. Voorheen had elk land zijn eigen richtlijnen en kon het bijvoorbeeld zijn dat België een bepaald land rood inkleurde, terwijl Nederland dat land oranje gaf. De bedoeling is nu dat de kleurencodes uniform worden over heel Europa. Het Europees Centrum voor Ziektepreventie en -Bestrijding (ECDC) heeft op 15 oktober op zijn website een kaart gepubliceerd van alle EU-lidstaten, met aanduiding van de kleurcodes. Ik denk dat alle landen ondertussen alle nodige info daartoe hebben doorgegeven, want het is de bedoeling dat lidstaten zelf telkens hun eigen gegevens bezorgen aan het ECDC, dat dan op basis van vastgelegde regels de kleuren toekent.

Over reisbeperkingen of extra maatregelen voor reizigers zijn geen uniforme afspraken gemaakt. Elk land beslist dus nog steeds zelf of er bijvoorbeeld een test of quarantaine wordt opgelegd aan reizigers die terugkeren uit een bepaalde zone.

Waar is wel een akkoord over gevonden? De 27 EU-lidstaten waren het erover eens dat de grenzen open moeten blijven en dat er geen inreisverbod ingevoerd mag worden, zelfs niet als je uit een rode zone terugkeert. Aan mensen uit een groene zone kunnen geen reisbeperkingen worden opgelegd.

De lidstaten hebben tot slot ook afgesproken dat ze elkaar minstens 48 uur op voorhand zullen verwittigen wanneer ze nieuwe maatregelen voor reizigers invoeren. Burgers moeten 24 uur op voorhand op de hoogte gebracht worden van nieuwe maatregelen.

Hoe staat u tegenover de afspraken die werden gemaakt op Europees niveau? Vindt u het een goede zaak dat de Europese Unie met deze beslissingen meer inzet op uniforme maatregelen voor reizen tussen de lidstaten?

Hoe zullen de gegevens over het aantal besmettingen in Vlaanderen – de input moet per regio worden doorgegeven – worden bezorgd aan het ECDC? Welke methodiek zal Vlaanderen hiervoor hanteren?

Zijn er hier nog andere aspecten aan verbonden die volgens u meegenomen kunnen worden en op Europees niveau kunnen worden aangepakt?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mevrouw Talpe, een meer gecoördineerde en geharmoniseerde aanpak in de hele Europese Unie is van wezenlijk belang voor het herstel van het toeristisch ecosysteem, denk ik, zowel op het gebied van volksgezondheid als op het gebied van formaliteiten en autorisaties voor reizen en verblijven in het buitenland. Ik heb trouwens al dikwijls gezegd dat ik nooit begrepen heb dat Europa die uniformiteit niet sneller heeft kunnen doorvoeren. Waarom? Hoe meer tijd landen hebben om een eigen systeem uit te werken, des te moeilijker het wordt om een Europees systeem te maken. Als het ene land hospitalisaties als dominant criterium neemt en een ander de besmettingsgraad, dan is het moeilijker om daar een Europees systeem boven te gaan zetten. Ik verwelkom dus de aanbeveling van de Europese Commissie van 13 oktober 2020 over een gecoördineerde aanpak van beperkingen van het vrij verkeer door de COVID-19-pandemie. De aanbeveling moet versnippering en verstoring van het vrij verkeer binnen de EU voorkomen en burgers en bedrijven meer transparantie en voorspelbaarheid bieden.

De Commissie stelt terecht dat maatregelen die het vrij verkeer beperken om de volksgezondheid te beschermen, proportioneel en niet-discriminerend mogen zijn en opgeheven moeten worden zodra de epidemiologische toestand het toelaat. Ik vind het dan ook een goede zaak dat de Europese Raad vorige week besliste om daar verder een meer strategische discussie over te houden, in plaats van de huidige ad-hoc-aanpak. In het belang van het herstel van het toerisme moeten we waar mogelijk binnen de EU de coördinatie intensifiëren, zeker wat betreft quarantainevoorschriften, grensoverschrijdende contactopsporing, teststrategieën, de gezamenlijke beoordeling van testmethoden en de tijdelijke beperking van niet-essentiële reizen naar de EU.

Hoe zullen de gegevens over het aantal besmettingen in Vlaanderen worden bezorgd aan het ECDC? Dit verloopt via het Nationaal Crisiscentrum (NCCN). Dat centrum coördineert en maakt alles over aan Europa.

Welke aspecten zouden nog op Europees niveau aangepakt moeten worden? Ik onderschrijf de vragen die de lidstaten hierover in de Europese Raad naar voren geschoven hebben. Er is nood aan meer strategische EU-samenwerking en -overleg, onder meer over de effectiviteit en erkenning van testen, informatie-uitwisseling en vaccinatie, bijvoorbeeld over prioriteiten in de verdeling en beschikbaarheid. Maar er zijn ook een aantal 'quick wins', zoals de risicokaart van het ECDC op basis van afgesproken criteria. Natuurlijk moeten we hierin het juiste evenwicht vinden tussen de Europese, nationale of regionale bevoegdheden. Sommige zaken kunnen beter op EU-niveau gecoördineerd worden, zoals het aanleggen van strategische voorraden van medisch materiaal en geneesmiddelen. Daarnaast is er natuurlijk de veel bredere aanpak van het Europese herstel van de coronacrisis en

de beleidsontwikkeling om er ook sterker uit te komen. De middelen voorzien in het Europees Herstelfonds Next Generation EU en het nieuw meerjarig financieel kader (MFK) zullen wij vanuit Vlaanderen dan ook ten volle trachten aan te spreken voor onze eigen relance, zoals voorzien in het relanceplan Vlaamse Veerkracht.

Ook de verdere verdieping van de interne markt is belangrijk om de coronacrisis te overwinnen. In principe kan men het hele spectrum van het EU-beleid hiervoor inzetten, van het handelsbeleid voor een diversificatie van markten, tot de EU-samenwerking in multilaterale organisaties, zoals de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), en industriebeleid, onderzoek en innovatie. Ik denk dat er heel wat Vlaamse actoren, waaronder bedrijven en onderzoeksinstituten, voldoende troeven hebben om bij te dragen tot het Vlaamse en Europese herstel.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Minister-president, bedankt voor uw positieve antwoord. Ik denk dat wij allemaal hier blij zijn dat er wat uniformiteit komt wat die kleurencodes betreft, want dat brengt ook meer duidelijkheid voor de mensen op straat over wat wel of niet kan. Dat kunnen we alleen maar toejuichen. De stappen die de EU nu gezet heeft, komen inderdaad wat laat. Ze hadden eerder moeten komen, maar we hebben er ook alle begrip voor dat het geen evidentie is, zoals u zelf ook zegt, om alle verschillende landen of zelfs regio's te gaan uniformiseren. Dat was geen evidente taak.

U haalt aan dat er geen verdere afspraken gemaakt zijn wat betreft een aantal onderliggende maatregelen, zoals de quarantaine en de tests. Ook dat is geen evidente taak. Alle virologen in de verschillende landen houden er een andere mening op na. Zelfs binnen ons eigen land vinden we het al geen evidentie om één spoor te bewandelen, dus we zullen het daarmee moeten doen.

Wat de vaccins betreft, kunnen we binnen Europa wel een aantal afspraken maken, onder andere rond de prioritering en de veilige organisatie. Ook daar is een rol weggelegd voor Europa.

U haalde ook dat het NCCN de cijfers doorgeeft. Nu, op de kaart zien we dat er een opsplitsing is in regio's: Vlaanderen en Wallonië worden apart aangeduid. Maar als ik het goed begrijp, dan gebeuren de coördinatie en het doorgeven van de cijfers op federaal niveau?

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Ik sluit me volledig aan bij het standpunt dat er een meer gecoördineerde aanpak nodig is binnen de EU op het vlak van quarantainevoorschriften, grensoverschrijdende contactopsporing, teststrategieën, de beoordeling van testmethodes en dergelijke meer. Ik verwijs desbetreffend ook naar de State of the Union van Commissievoorzitter von der Leyen, die sprak over een sterkere Europese gezondheidsunie. Ik hoop natuurlijk dat men rekening blijft houden met de subsidiariteit op het vlak van het gezondheidsbeleid en dat er op dat vlak ook diversiteit zal blijven bestaan tussen verschillende lidstaten en deelstaten.

Anderzijds is het wel degelijk nodig dat er meer coördinatie komt, en dat is alvast ook het standpunt van mijn fractie.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Er zijn eigenlijk geen bijkomende vragen gesteld, dus ik kan alleen maar verwijzen naar mijn eerdere antwoord.

Mevrouw Talpe, misschien moet ik wel even bevestigen dat de cijfers wel degelijk apart gepresenteerd worden aan Europa, maar dan via het NCCN als kanaal.

De voorzitter: Mevrouw Talpe heeft het woord.

Emmily Talpe (Open Vld): Voor mij is dat voldoende. We staan allemaal voor die uniformiteit. Als we daar samen aan kunnen werken, dan ben ik tevreden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Johan Deckmyn aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de samenwerking van Vlaamse universiteiten met de Chinese 'Seven Sons of National Defence'-universiteiten
– 323 (2020-2021)**

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, onlangs werd bekend dat een aantal Vlaamse universiteiten samenwerken met de zogenaamde 'Seven Sons of National Defence'. Dat is de verzamelnaam van zeven Chinese topuniversiteiten die in opdracht van de Chinese veiligheidsdiensten en het Volksbevrijdingsleger onderzoek doen naar gezichtsherkenning, onderwaterdrones en andere technologie die China mogelijk inzet bij mensenrechtenschendingen. Ze worden geleid door het Chinese ministerie van Industrie en Informatietechnologie. Tot 2008 vielen deze universiteiten zelfs nog onder een militair agentschap. Het gaat onder meer om de Universiteit Gent, die een samenwerkingsakkoord heeft met een van de zeven topuniversiteiten, maar ook de Vrije Universiteit Brussel heeft een samenwerkingsakkoord met twee 'Sons of National Defence'. En de Katholieke Universiteit Leuven werkt met maar liefst drie van deze universiteiten samen.

Er bestaat al langer ongerustheid over dergelijke samenwerking. Het gevaar bestaat niet alleen dat Vlaamse universiteiten door de samenwerking bijdragen aan het ontwikkelen van Chinese technologie die ingezet wordt bij eventuele mensenrechtenschendingen en mogelijk zelfs een bedreiging voor onze eigen veiligheid vormt, er is ook de dreiging dat Vlaamse of Europese technologie gestolen wordt door China. Ze zijn daar uiteraard niet aan hun proefstuk toe. Deze zomer nog hield de Amerikaanse douane bijvoorbeeld een onderzoeker van Beihang University, een van die 'Seven Sons', tegen in de luchthaven. De onderzoeker zou gepoogd hebben om softwarecodes en belangrijke onderzoeksdocumenten van de University of Virginia te stelen.

Is de Vlaamse Regering bereid een samenwerkingsverbod te onderzoeken tussen Vlaamse onderzoeksinstituten en de zogenaamde 'Seven Sons of National Defence' of gelijkaardige nauw met de Chinese overheid verbonden instanties? Indien ja, hoe zal dit concreet uitgewerkt worden? Indien niet, waarom niet?

Zult u in samenspraak met de Vlaamse minister van Onderwijs overleg plegen met de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA)?

Zijn er volgens u aanwijzingen dat ook in Vlaanderen, in het kader van de samenwerkingsakkoorden, belangrijke onderzoeksinformatie of technologie werd gestolen door Chinese onderzoekers? Indien ja, om welke informatie of technologie gaat het?

Zijn er volgens u aanwijzingen dat de samenwerkingsakkoorden met Vlaamse onderzoeksinstituten hebben geleid tot de ontwikkeling van Chinese technologie die

een bedreiging kan inhouden voor onze eigen veiligheid of een rol heeft gespeeld in mensenrechtenschendingen in China zelf?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Her is geen geheim dat enkele staten er heel erg op uit zijn om de kritische kennis die hier in Vlaanderen en in de Europese Unie wordt opgebouwd, onrechtmatig te verwerven en in te zetten voor militaire doeleinden. De Vlaamse Regering streeft naar een internationale, bloeiende onderzoeksomgeving in Vlaanderen, maar we moeten er ons ook van bewust zijn dat er pogingen worden ondernomen om die wetenschappelijke en technologische vooruitgang te misbruiken voor militaire doeleinden, doeleinden die voor onszelf een bedreiging kunnen vormen. Wij moeten zeer aandachtig zijn voor deze veiligheidsrisico's en aandacht hebben voor onze verplichtingen in het raam van de multilaterale en internationale non-proliferatieverdragen in dit verband.

Zonder meer een algemeen verbod instellen is echter niet mogelijk met de huidige beleidsinstrumenten. Maar er zijn wel andere instrumenten die helpen om deze bezorgdheden aan te pakken.

Ik verwijs graag naar de rol die het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken in dit domein speelt. Sinds 2017 werkt mijn departement via de VLIR samen met de Vlaamse universiteiten en kennisinstellingen in het domein van exportcontrole.

In de outreach van mijn diensten naar de Vlaamse kennisinstellingen wordt veel aandacht besteed aan de mogelijke, al dan niet onbewuste, afwijking van technologie, kennis en onderzoeksresultaten naar militaire of andere gevoelige toepassingen. Ook de risico's verbonden aan samenwerking met militair verweven entiteiten komen daarbij aan bod.

De civiel-militaire integratie van bepaalde onderzoeksinstellingen in landen zoals – maar niet enkel – China vormt hierbij een specifieke uitdaging.

Gecontroleerde dual use technologieoverdracht is sowieso vergunningsplichtig. Het is echter ook mogelijk dat de betrokken technologieoverdracht nog niet gecontroleerd wordt, bijvoorbeeld omdat ze nog niet op een internationale lijst werd gezet. Maar ook dan kunnen mijn diensten de vergunningsplicht inroepen, als blijkt dat deze kennis gebruikt wordt voor de productie van massavernietigingswapens.

U vraagt of we overleg zullen plegen met VLIR en VLHORA. Zoals eerder gezegd, werkt het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken sinds 2017 samen met de VLIR en de kennisinstellingen omtrent bewustmaking van een mogelijk militaire en gevoelige aanwending van universitaire kennis en onderzoeksresultaten. Een eerste resultaat daarvan is een beknopte VLIR-brochure, met concrete richtlijnen die onderzoekers moeten helpen bepalen of de dual use wetgeving op hun onderzoek van toepassing is, en zo ja, welke stappen ze dienen te ondernemen.

Mijn diensten hebben ook een uitgebreide gids uitgebracht, die uitleg geeft over dual use goederen, over onderzoeksgebieden met een gekend verhoogd proliferatierisico en over opkomende onderzoeksgebieden – emerging technologies – zoals artificiële intelligentie, quantumtechnologieën of 3D-printing. Deze gids omvat eveneens een reeks controlemaatregelen om exportcontroleverplichtingen correct toe te passen op de relevante onderzoeks- en onderwijsgerelateerde activiteiten.

Nog belangrijker is dat wij dit werk met de Vlaamse universiteiten verder op Europees niveau hebben getrokken. Zo heeft mijn departement het voorzitterschap opgenomen van een Europese werkgroep die tot Europees gedragen richtlijnen wil komen voor een betere naleving van exportcontroleverplichtingen. Deze richtlijnen werden trouwens bediscussieerd en opgesteld met academische vertegenwoordigers

vanuit heel Europa. Binnenkort volgt een publieksconsultatie hierover en zal dit formeel worden gepubliceerd in het Europees staatsblad.

Ik zal niet nalaten om deze resultaten ook verder aan mijn collega's te bezorgen.

U vraagt verder of er volgens mij aanwijzingen zijn dat die technologie zou worden misbruikt. Daarover heb ik momenteel geen informatie, en ook mijn departement werd nog niet op de hoogte gebracht door de diensten die zich daarmee bezighouden.

Ik wil wel benadrukken dat fysieke en digitale beveiliging een van de kernelementen is van zogenaamde interne nalevingsprogramma's, meer bekend als Internal Compliance Programme (ICP). Een dergelijk ICP is een verzamelnaam voor interne bedrijfsmaatregelen die worden genomen opdat transacties conform de actuele regelgeving gebeuren. Het is een faciliterend instrument dat de nodige checks en controles inbouwt in de bedrijfsprocessen zodat de controlewetgeving steeds wordt nageleefd.

In hun algemene outreach naar de bedrijfswereld en de kennisinstellingen richten mijn diensten zich heel erg op de implementatie van dergelijke ICP's.

Ik wil benadrukken dat er ook nog andere instrumenten zijn om de risico's van ongewenste en militaire aanwending van onderzoek aan te pakken. Ik denk daarbij aan screening van studenten en onderzoekers. Vorig jaar hebben mijn diensten reeds vertegenwoordigers van de inlichtingendiensten met de VLIR samengebracht. Ik heb gehoord dat ook die oefening wordt voortgezet, met het oog op de vorming van een efficiënt en effectief veiligheidsbeleid.

Ten slotte polst u of er aanwijzingen zijn dat de samenwerkingsakkoorden hebben geleid tot de ontwikkeling van Chinese technologie die een bedreiging kan inhouden. Er zijn momenteel geen concrete gevallen bekend waar een rechtstreekse bijdrage geleverd werd aan toepassingen die een gevaar vormen voor onze eigen veiligheid of een rol hebben gespeeld in mensenrechtenschendingen. Mijn diensten hebben momenteel een bilateraal traject opgezet met de respectieve universiteiten om na te gaan wat deze samenwerking met Chinese kennisinstellingen verder inhoudt.

Mijnheer Deckmyn, wij zijn ons zeer goed bewust van de problematiek. We gaan daar heel voorzichtig en met heel veel checks en balances mee om. Maar om tot het uiterste te gaan en te zeggen dat we dat maar niet doen aangezien er een zeker gevaar is in de samenwerking met China, ook op het vlak van kennisontwikkeling, daarvoor zijn er in China veel te veel dingen in beweging die we onze Vlaamse kennisinstellingen niet mogen ontfemen. Het is dus inderdaad wat balanceren op een slappe koord, maar dat is vaak zo in de internationale politiek.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Uiteraard zijn wij niet per definitie voor een algemeen verbod op samenwerking. Dat is niet mogelijk en niet wenselijk, dat begrijp ik heel goed.

We zijn voorstander van brede onderzoeksomgevingen. Die moeten worden ondersteund en dat gaat enkel in internationaal verband. Maar we moeten natuurlijk aandachtig blijven voor misbruik. Ik ben blij dat u dit beaamt en daaraan de nodige aandacht schenkt.

Ik begrijp dat men de zaken opvolgt en dat China hierin een specifiek aandachtspunt is. Ik begrijp verder dat er ondertussen een VLIR-brochure is die daarvoor aandacht heeft en blijkbaar ook een Vlaamse gids met betrekking tot dual use van bepaalde goederen. Dat is op zich een goede zaak. Maar het was me niet duidelijk of er ondertussen, naar aanleiding van deze brochure en gidsen, eventuele incidenten werden

gemeld en hoe dat dan eventueel gebeurt. Of is dit enkel informatie, zonder meldpunt voor eventuele incidenten?

Want u verwijst naar het feit dat uw departement nog niet op de hoogte is gebracht van eventuele inbreuken. Dat bracht mij bij de vraag: gebeurt dat automatisch of zijn er briefings over eventuele inbreuken? Gebeurt dat automatisch of kunnen er ook incidenten geweest zijn waarvan u niet op de hoogte werd gesteld? Want als u in deze universitaire wereld de nodige aandacht wenst te besteden aan die materie, is het toch wel heel belangrijk dat u hen van alles op de hoogte brengt, uiteraard ook van eventuele incidenten hieromtrent.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Collega Deckmyn, ik dank u voor uw vraag. Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Onze Vlaamse exportcontrole inzake dual use werkt doorgaans zeer goed. Maar waar het gaat over intellectuele eigendommen, technologie, onderzoek, wordt het complex en heel moeilijk om dat georganiseerd te krijgen. Zoals u stelt, wordt het dan ook moeilijk om het evenwicht te vinden tussen die broodnodige internationale samenwerking en het beschermen van gegevens.

Maar goed, ik heb begrepen dat er toch wel een actief programma is inzake outreach naar de sector. Ik trek daarbij de parallel met de discussie die we hebben gevoerd over de doorvoer van wapens. Ook daar kwamen we tot de conclusie dat die outreach heel belangrijk is. Dat lijkt mij hier hetzelfde. Ik denk dat we kunnen concluderen dat ook hier de Europese samenwerking belangrijk is, om dat level playing field te kunnen blijven garanderen voor onze Vlaamse onderzoeksinstellingen en onze Vlaamse bedrijfswereld.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Wat die dual use betreft: dat zijn exportvergunningen en die passeren altijd via Vlaamse diensten om te controleren of ze aan de reglementen voldoen, want anders krijgt men geen exportvergunning op dat vlak. Het gebeurt regelmatig dat ik geen exportvergunningen geef omdat er twijfel is over de aanwending, voor dingen die wij niet willen. Dat geldt ook voor kennisinstellingen, wanneer zij programma's opzetten met het buitenland. Dat is dan eigenlijk export van kennis. Daar zit ook controle op.

Wij hebben de relatie met onze kennisinstellingen, met onze universiteiten, dermate opgebouwd – we zijn ook die subsidiërende overheid van die kennisinstellingen – dat, wanneer wij zeggen dat er enige voorzichtigheid aan de dag moet worden gelegd, wij op de hoogte worden gesteld. Het is ook de rol van onze regeringscommissarissen in die instellingen om daarop toe te zien. Er zijn dus voldoende checks en balances in het systeem om de risico's in te dekken.

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Vooralsnog heb ik een antwoord op de vragen die ik heb gesteld.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Gwendolyn Rutten aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management, over de wapenexport van Vlaanderen naar Turkije
– 358 (2020-2021)**

Voorzitter: mevrouw Cathy Coudyser

De voorzitter: Mevrouw Rutten, welkom in deze commissie als effectief lid.

U hebt het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Minister-president, in de plenaire vergadering is er zoiets als een maidenspeech, maar deze is dan mijn 'maiden vraag om uitleg' aan u.

Minister-president Jan Jambon: We zullen nadien applaudisseren.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): We zullen zien, dat zal van het antwoord afhangen.

Minister-president Jan Jambon: Voor de vraag, niet voor het antwoord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Goed.

Wel, ook mijn vraag gaat over exportvergunningen en dual use. De rechtstreekse aanleiding voor mijn vraag is het oplaaien van het conflict in Nagorno-Karabach. We hebben vorige week in de plenaire vergadering allemaal samen een resolutie goedgekeurd die oproept tot een staakt-het-vuren. We hebben daarover gediscussieerd en ik vrees dat het niet de laatste keer zal zijn dat we daarover zullen praten.

Maar goed, een van onze bondgenoten, onze partners in de NAVO, Canada, heeft, naar aanleiding van dat conflict, de beslissing genomen om al zijn exportvergunningen, zowel voor militaire en als voor dual use goederen, te bevriezen en stop te zetten, heel specifiek naar Turkije. Dat is een belangrijk signaal, want zoals u weet, duiken niet alleen de geruchten op, maar verscheen ondertussen ook in de internationale pers dat Turkije het conflict militair zou steunen en zowel groepen als militaire goederen zou inzetten in dat conflict.

Mijn eerste reactie was: we hebben al een bevrozing van onze exportvergunningen naar Turkije. We hebben dat vorig jaar goedgekeurd in het parlement. Ik ben dat even gaan nakijken en het blijkt dat die bevrozing ondertussen werd opgeheven.

Minister-president, op basis van welke argumenten is die bevrozing naar Turkije – eventueel tijdelijk – stopgezet?

Heel specifiek, in dit kader, welke dual use goederen levert Vlaanderen aan Turkije? Hebt u informatie, vergelijkbaar met Canada, over het mogelijke gebruik van dual use materiaal afkomstig uit Vlaanderen dat door Turkije werd gebruikt in Nagorno-Karabach? Wordt daar onderzoek naar gevoerd? Wordt daar op een grondige manier op toegezien?

Overweegt u om opnieuw de exportvergunningen naar Turkije te bevriezen, gezien de inmenging van Turkije in het conflict in Nagorno-Karabach?

Wilt u dat ook meenemen als Europees initiatief? Ik begrijp dat dit voor een klein land heel moeilijk is, maar er kan een belangrijke signaalwaarde van uitgaan om dit gezamenlijk te doen.

Ik las in de maandelijkse verslaggeving – want het is natuurlijk bijzondere gevoelige materie en er wordt daarover transparant gecommuniceerd en gerapporteerd – dat

er in september een levering van dual use goederen aan Armenië werd goedgekeurd. Kunt u toelichten wat het specifieke eindgebruik van deze specifieke levering was? Wat was de inschatting om deze vergunning goed te keuren?

Het eerste deel van mijn vragen gaat specifiek over Turkije: bevrozing, ontvrozing, waarom en willen we dat niet opnieuw bevrozen? Het tweede deel van mijn vragen betreft de levering specifiek aan Armenië. Misschien is het dan ook beter om zowel Armenië en Azerbeidzjan op te nemen in een lijst en om – alleszins op dit moment – geen exportvergunningen meer toe te kennen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Applaus voor uw maidenspeech. (*Applaus van de minister-president*)

Mevrouw Rutten, misschien eerst dit: de wapenexport naar Turkije werd in 2020 nooit hervat. De enige dossiers die ik voor Turkije goedkeur, zijn die dossiers waarin het duidelijk gaat over de uitvoer van dual use goederen voor normale, civiele en industriële toepassingen. Wapenexport hoort daar niet bij.

Ik heb in 2020 geen enkele vergunning toegestaan voor de uitvoer van militaire goederen naar Turkije. Hetzelfde geldt voor de uitvoer van dual use goederen waarbij er sprake is van mogelijk militair gebruik of een militaire eindgebruiker.

Ik blijft tot nader order bij het voornemen dat ik in oktober al expliciet in mijn antwoord op een schriftelijke vraag van collega Lambrecht opnam: waar mogelijk op de wettelijk voorziene gronden, zal ik alle aanvragen voor de uit- en doorvoer van militaire goederen naar Turkije en de uitvoer van dual use goederen bestemd voor de strijdkrachten, de buitenlandse veiligheidsdiensten of vergelijkbare eenheden in Turkije, weigeren.

Er is dus geen wijziging in het standpunt.

Nu, u vroeg welke dual use goederen Vlaanderen dan levert aan Turkije. Het gaat niet over wapenexport, maar wel om goederen die zijn opgenomen in de gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen en die dus onderworpen zijn aan ons Vlaamse Wapenhandeldecreet. Specifiek wat dual use goederen betreft: dat zijn geen wapens, maar civiele goederen die in bepaalde gevallen ook militaire doeleinden kunnen dienen en daarom ook onder controle staan en onderworpen zijn aan een Europese verordening.

Het merendeel van de uitvoer van dual use goederen is bestemd voor normale, civiele en industriële toepassingen en voor civiele klanten, ook als het gaat over uitvoer naar Turkije. Dat wordt door mijn diensten strikt gecontroleerd. Als er dan sprake is van logisch civiel eindgebruik, zonder risico op afwending, is er principieel geen reden om vergunningen te weigeren. Vanuit Vlaanderen gaat dergelijke uitvoer naar Turkije onder meer over chemische producten, industriële elektronica en producten voor industriële veiligheid, die aan civiele klanten geleverd worden.

Als er sprake is van mogelijk militair gebruik of een militaire eindgebruiker, dan is er altijd een bijkomende controle, ongeacht het land. Die bijkomende controle gebeurt aan de hand van gemeenschappelijke Europese criteria, meer bepaald uit het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB over wapenuitvoer.

In het geval van Turkije betekent een risico op militair gebruik momenteel dat de vergunning geweigerd zal worden. Bij het minste risico op militair gebruik wordt de vergunning geweigerd. Sinds oktober 2019 werden om die reden vier vergunningen voor uitvoer van dual use goederen naar Turkije geweigerd, waarvan twee begin deze maand, waardoor er daarover nog niet gerapporteerd is. In één geval

ging het om observatieapparatuur voor de kustwacht. In de overige gevallen ging het over componenten die mogelijk in militairgerelateerd onderzoek of militairgerelateerde productie gebruikt konden worden.

Als we spreken over afwending naar of gebruik van dual use goederen in Nagorno-Karabach, dan is dit natuurlijk een van de elementen in de risicoanalyse van mijn diensten. Tot hiertoe werd weliswaar in geen enkel dossier voor Turkije een dergelijk risico geïdentificeerd. Dat was wel het geval in een dossier voor Armenië, dat ik eerder deze maand om die reden weigerde.

Dan vroeg u ook of ik initiatief zal nemen op Europees niveau om te pleiten voor een nieuwe bevestiging. Vorig jaar heb ik mij schriftelijk gericht tot de Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken van de EU om te pleiten voor een Europees verbod op de uit- en doorvoer van militaire goederen naar Turkije en een verbod op uitvoer van dual use goederen naar de strijdkrachten, de binnenlandse veiligheidsdiensten of vergelijkbare eenheden in Turkije. Ik heb dat ook aangekaart bij de toenmalige federale minister van Buitenlandse Zaken. Lidstaten zijn toen strenge conclusies over Turkije overeengekomen, die in november bevestigd werden en nog altijd gelden. Die conclusies verwijzen naar sterke nationale posities van lidstaten met het oog op het handhaven van de regionale stabiliteit en naar verdere coördinatie in de EU-raadswerkgroep over export van conventionele wapens (COARM).

Sinds die conclusies wordt wapenexport naar Turkije systematisch besproken in de COARM-werkgroep. Uit die besprekingen blijkt dat EU-lidstaten in de praktijk geen uitvoer van militaire goederen naar Turkije meer toestaan als er risico is op gebruik in Syrië. Veel lidstaten, zoals wijzelf, zijn nog strikter en staan geen enkele uitvoer van militaire goederen naar Turkije meer toe. Er zijn maar een paar lidstaten die voor Turkije strikt aan een geval-per-gevalbeoordeling vasthouden.

Wat Armenië betreft, ging het over de uitvoer van een chemische stof die gecontroleerd wordt door de Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW), naar een gekend chemisch instituut in Armenië. Die wordt uitgevoerd voor de productie van een chemische stof voor farmaceutisch gebruik, die daarna weer aan de Vlaamse exporteur overgemaakt zal worden. Aangezien het gaat over een logisch en civiel eindgebruik was de inschatting van mijn diensten positief.

U vroeg ook naar een meer gedetailleerd overzicht over de stand van zaken van de wapenexport tussen Vlaanderen en Armenië. Er is geen enkele wapenexport van Vlaanderen naar Armenië en Azerbeidzjan. Dat is ook logisch, want er geldt sinds 1992 een politieke maatregel van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) die alle OVSE-lidstaten en staten in de regio oproept om een embargo in te stellen op alle wapenleveringen aan de betrokken partijen in het conflict in de regio van Nagorno-Karabach. Dat gaat in de praktijk dan over de relevante eenheden van de Azerbeidjaanse en Armeense strijdkrachten en over de betrokken gewapende groeperingen. In theorie geldt de maatregel niet voor het gehele grondgebied van Azerbeidzjan en Armenië en evenmin voor de Azerbeidjaanse en Armeense strijdkrachten in hun geheel, maar de meeste EU-lidstaten, ook wij, passen deze regel wel algemeen toe. Het gaat overigens niet over een juridisch bindende maatregel, maar in de praktijk houden alle EU-lidstaten er wel rekening mee.

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Dank u wel, minister-president.

Wat militaire goederen betreft, zijn we het natuurlijk helemaal eens. Het zou er nog aan moeten mankeren, zou ik zeggen.

Het gaat in dezen natuurlijk specifiek over de zogenaamde dual use goederen. Het woord zegt het zelf: 'dual use' wil zeggen dat het om goederen gaat die zowel in een civiele als in een andere situatie gebruikt kunnen worden. Ik heb u horen zeggen dat uw administratie goed nakijkt of er geen risico is op afwending, conform de regelgeving, maar het is net omdat je dat in deze situatie heel moeilijk kunt controleren, omdat het heel onduidelijk is wat de rol van Turkije is en op welke manier Turkije mensen inzet en zich mengt in dat conflict, dat een land als Canada niet alleen de militaire export heeft stopgezet, maar ook de vergunningen voor dual use goederen volledig on hold heeft gezet. Mijn vraag is dus of wij dat veiligheidshalve ook niet beter zouden doen.

Ik heb begrepen dat het bij leveringen aan Turkije gaat om normale, civiele toepassingen. Ik zal een schriftelijke vraag indienen om precies te weten wat die toepassingen zijn. Traditioneel zitten daar beeldschermen bij; ik hoef er geen tekening bij te maken dat je die beeldschermen op allerlei manieren kunt gebruiken en je al helemaal niet kunt weten waar die terechtkomen. Ik ben wel heel blij dat u in oktober een viertal dossiers daadwerkelijk hebt geweigerd.

Mijn vraag is er vooral een uit voorzichtigheid. We weten niet wat de inmenging is, dus misschien zijn we dan beter dubbel voorzichtig, zodat we achteraf geen spijt hebben.

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (sp.a): Minister-president, ik ga zeker niet herhalen wat u allemaal hebt gezegd, maar ik denk dat ik mevrouw Rutten kan bijtreden: we zijn beter dubbel voorzichtig dan niet voorzichtig met Turkije en met de manier waarop Turkije zich in Nagorno-Karabach, maar ook in Libië, opstelt.

Ik heb nog een vraag, louter ter verificatie, want ik denk dat u het gezegd hebt: qua militaire goederen gaat er niets naar Turkije vanuit Vlaanderen, maar zijn er nog extra maatregelen te nemen na de beslissing van oktober 2019?

De voorzitter: De heer Deckmyn heeft het woord.

Johan Deckmyn (Vlaams Belang): Ik wilde mij aansluiten bij de vraag van mevrouw Rutten, niet alleen vanwege de problematiek van Nagorno-Karabach, maar ook vanwege heel veel andere zaken die ons tot grote voorzichtigheid moeten aanzetten. Er zijn regelmatig soevereiniteitsschendingen, bijvoorbeeld in Griekenland en Cyprus. We hebben ook de inmenging in de Libische wateren, waar er toch ook al conflicten zijn geweest.

Onlangs – en dat is ook vermeldenswaardig – verklaarde de Turkse president Erdogan, nadat hij geconfronteerd werd met internationale kritiek op het Turkse optreden in de oostelijke Middellandse Zee, dat Turkije politiek, economisch en militair sterk genoeg is om de ... (*onverstaanbaar*) ... te verscheuren. Dat geeft aan dat het toch wel een alarmerende zaak is, en in het kader daarvan is de vraag van collega Rutten helemaal op zijn plaats. Het is belangrijk dat we nagaan in hoeverre men de controle op wapens, maar vooral op dual use goederen, consequent blijft houden en vergunningen blijft weigeren indien dat noodzakelijk is. Mevrouw Rutten zei het al: het woord zegt het zelf, dual use goederen kun je altijd voor beide zaken gebruiken. De inschatting moet dus zeer scherp zijn; de vraagstelling vandaag heeft alvast de verdienste dat men nog alerter naar deze zaak begint te kijken. Ik meen alvast uit het antwoord van de minister-president te begrijpen dat men dat vooralsnog consequent blijft doen. Dank daarvoor.

De voorzitter: De heer Nachtergaele heeft het woord.

Joris Nachtergaele (N-VA): Voorzitter, ik deel uiteraard de terechte bezorgdheid van mevrouw Rutten over het leveren van militair materiaal aan een land als Turkije. Ik heb uit het antwoord van de minister-president begrepen dat er geen wapens worden geëxporteerd naar Turkije, dat de discussie enkel gaat over dual use, maar dat het ook duidelijk is dat, wanneer dual use ook kan worden gebruikt voor militaire doeleinden, die vergunningen worden geweigerd. En met een dergelijk beleid, zo begrijp ik uit de uitleg van de minister-president, zet Vlaanderen zich neer als beste in de klas. Want ik begrijp dat andere lidstaten wel nog wapens uitvoeren naar Turkije, als ze niet worden gebruikt ... *(onverstaanbaar)* ...

Ik begrijp dat de minister-president ten aanzien van de andere Europese lidstaten een oproep heeft gedaan om geen uitvoer meer toe te laten. Dat is een krachtig statement. Ik ben ook trots dat Vlaanderen hierin het voortouw neemt.

Maar ik zou toch ook een bedenking willen maken langs de andere zijde. Want als wij heel streng zijn over die dual use – en terecht, want we moeten daar heel streng op zijn –, dan zetten we natuurlijk onze eigen industrie onder druk. Ik zou die actie dus liever verder uitgesplitst zien op Europees niveau. Minister-president, kunnen we de voortrekkersrol die Vlaanderen heeft op het vlak van wapenexport, gebruiken om binnen de COARM ook andere partners te overtuigen om daadwerkelijk naar een Europees verbod te gaan voor de uitvoer van militaire wapens?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, het was in mijn antwoord toch duidelijk dat bij de geringste twijfel dat dingen zouden kunnen worden aangewend voor militaire doeleinden, we het niet doen. Het makkelijkste is natuurlijk om te zeggen: we doen niets meer. Maar of we ons bedrijfsleven daarmee helpen? We nemen de last op onze schouder om in detail te bekijken of het militair – in de ruimte zin van de betekenis, ik heb daarnet opgesomd waarmee er dan rekening wordt gehouden – kan worden aangewend. Als het antwoord daarop nee is, dan zou het toch niet verantwoord zijn naar ons bedrijfsleven om te zeggen dat ze niet mogen exporteren. De houding is: bij de geringste twijfel is het nee. Dat is toch de enige correcte houding.

Mijnheer Nachtergaele, het is net de bedoeling om zoveel mogelijk partners in de COARM te overtuigen. Het verwondert mij een beetje dat mensen die Europa meestal heel hoog in het vaandel voeren en weinig kritisch zijn, nu zeggen dat het niet genoeg is om binnen Europa de fronten in beweging te krijgen, maar dat we nu zelf nog helemaal op kop moeten lopen, los van Europa. Dat vind ik een beetje raar. De Vlaamse Regering heeft altijd gezegd dat ze met Europa een level playing field wil zoeken. En natuurlijk kunnen we politiek trachten om de fronten – om in het jargon te blijven – in beweging te krijgen. Maar ik ben niet de mening toegedaan dat we, alvorens die fronten bewogen hebben, heiliger dan de paus moeten zijn.

Ik herhaal: bij de minste twijfel is er geen exportvergunning vanuit Vlaanderen. Ik denk dat dat de correcte houding is.

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Minister-president, ik twijfel er ook niet aan dat u, wanneer u op basis van de info die u krijgt twijfels hebt, weigert. Dat lijkt mij de juiste houding te zijn.

Maar we verschillen toch enigszins van mening in het antwoord of je die inschatting vandaag volledig zelf kunt maken. De situatie in Turkije is te weinig transparant. Wij weten vandaag niet op welke manier het precies het conflict in Nagorno-Karabach steunt. Dat gebeurt uiteraard niet onder de loop van het internationaal alom

toeziend oog. Men doet dat boven en onder de tafel, op allerlei manieren die het daglicht niet mogen zien.

Ik herhaal: ik zou het toch meenemen en daarbij in het achterhoofd houden dat het op dit moment wellicht voorzichtiger is om even alles helemaal on hold te zetten, zoals Canada dat ook doet.

Ik draag het bedrijfsleven in Vlaanderen trouwens een even warm hart toe als uzelf. Ik denk dat zij er ook niet mee gebaat zouden zijn mocht achteraf blijken dat er toch een dual use goed door de mazen van het net is geglipt. Ik dank u.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.